

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „

Helyben házhoz hozva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, július 4.

A honi ipar és a vidék.

Pár év alatt lett hazánknak egy igazi világvárosias jellegű fővárosa.

A modern Budapest megalakításában a munkának és a takarékoságnak is volt némi része, de a fellendülés igazi okait mégis a kormányhatalom dédelgető és centralizáló politikájában és még inkább a vidék kizsákmányolásában és a külföldi pénzpiac kipumpolásában kell keresnünk. Mialatt Budapest láthatólag föllendült és egy nagy világváros külső formáit öltötte magára, azalatt a vidék elszegényedett, a középosztály bucsút vett az ősi portától, a hivatalnokai kar küzd a mindennapi megélhetésért, a földművesek rajai pedig vándorbottal kezükben jobb hazát mennek keresni Amerikába. Ismételjük-e azt, a mit már annyiszor és annyian elmondottak, hogy azok a hosszú palotatorok, melyeknek láttán hangosabban feldobog magyar szívünk, tulajdonképpen nem is a mi palotáink, mert a jelzőjog révén több jogot formálhatnak azokhoz a külföldi tőkepezészek, mint névbeli tulajdonosaik. A hatalmasnak látszó Budapest tehát valójában nem egyéb, mint amolyan agyaglábu óriás, kit egy váratlan lökés könnyen földre teríthet. S a külföldi pénzpiac rosszabbodása okozta vihartól erősen izeg-mozog is ez a koloszsus.

És miért van ez így?

Azért, mert sehol sem annyi az úgynevezett »ur«, a ki könnyen és lehetőleg munka nélkül akar megélni, mint nálunk.

És hányan vannak, a kik úgy rendezik be életmódjukat, hogy akár könnyű, akár keserves szerzeményeikből valamit félre is tegyenek? Hol van az a munkás, mértékletes és takarékos polgárság, melynek Páris, Bécs és Berlin köszöni anyagi prosperálását. A francziákat mi rendszerint könnyelmű népek mondjuk, de merem állítani, hogy Budapest társadalmában több a here, mint Párisban. Arra a fővárosi társadalomra pedig, mely ilyen silány mértékben tölti be azt a nagy hivatást, mely osztályrészül jutott neki a gazdasági élet új alapra való fektetésében, nem lehet többé rábízni a vezérszerepet az átalakítási munkálatok irányításában. Ezt különösen most kell hangsúlyoznunk különös nyomatékkal, a midőn fönt is, lent is egyaránt erős mozgalom indult meg az ipar, a honi ipar megteremtése és felkarolása tárgyában.

A midőn örömmel üdvözljük kormányunknak abbeli készségét, hogy a honi ipar érdekében a legnagyobb áldozatokra is hajlandó, hogy a miniszterek utaznak, próbálnak, abbeli véleményünknek adunk kifejezést mégis, hogy a hozandó áldozatok tulnyomó részét ezentúl ne a fővárosnak, hanem a vidéknek juttassuk. A vidéket már csak azért is sokkal hálásabb talajnak tartjuk az ipari tevékenység előmozdítására, mivel a fővárosi ipartelepek rendszerint részvénytársasági alapon szervezettek, már pedig a részvénytársaságokkal együtt járó költséges apparátus (vezérigazgató, vezérítőkár stb.) már eleve ólomsúlylyal nehezíti a kezdet nehézségeivel küzdő vállalatra. A vidéken meglevő iparosokat és ipari vállalatokat kellene leginkább támo-

gatni, mert ezeket legtöbb esetben munkakedv, egyéni ambíció vezeti és a mellett hazafias felfogás is. Az elszegényedett és kizsákmányolt vidéket minél előbb talpra kell állítani és ezért az iparfejlesztési akciót, de az egész gazdasági életet decentralizálni kell. A vidéki városoké legyen az ipar, Budapesté a kereskedelem. A főváros lakossága, mely ugyszólván irtózik a termelő munkásságtól, nevelésénél és tehetségénél fogva sokkal alkalmasabb a közvetítő kereskedelem lebonyolítására, mint az iparfejlesztéssel kapcsolatos feladatok teljesítésére.

Igaz, hogy a főváros kereskedőinek nem volna szabad a közvetítő kereskedelemre szorítkozni, hanem egész energiával a külkereskedelem és a kivitel előmozdítására kellene fordítani a figyelmet.

Csak hogy erre előbb nevelni kellene kereskedőinket, a mi azonban nem éppen lehetetlen feladat. Ha sikerült belevinni a gazdaságba az intenzívebb gazdálkodás módszerét, talán kereskedőink is szakítani fognak idővel a megszokott szatócpolitikával.

A mezőgazdaság intenzívításának emelése, a vidéki városoknak ipari empóriumokká való átalakítása és a székes főváros kereskedelmi életének modernebb alapokra fektetése, ez az, amitől függ az ország anyagi és kulturális fejlődése. Ezen irányelvek szemeltartása ismét gazdaggá és életképesse teendű a vidéket és közvetve a főváros is visszanyeri függetlenségét külföldi hitelezőitől. De ha iparfejlesztési politikánkban továbbra is csak a fővárosra fektetjük a fősúlyt, Budapest és a vidék egyformán és teljesen el fog szegényedni.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Izlelítő a boldogságból.

Irtá: Hantke Emil.

Kedves Elemérem!

Most, hogy a köztünk szünni kezdő levélváltást megint életre keltem, egy kis rövidke hírnek tulajdonítsad. Egy kis hymenhir, melyet valamelyik lapban olvastam:

Sáfar Béla bankhivatalnok eljegyezte Thuróczy Irénkét, Thuróczy Pál uradalmi főerdész szép és művelt leányát.

El bírod-e képzelni lelki állapotomat, melyet e hír olvasása okozott? Azt hiszem nem! Tudod, hogy Irénkéhez, nagybátyád bájos és kedves leányához nagyon vonzódtam . . . hogy ő viszonzotta-e érzelmeimet? . . . azt te tudhatod legjobban, te, ki ugyszólván közvetítő voltál és bátorítottál, biztattál, hogy ne csüggedjek, mert Irénke nem idegenkedik tőlem.

Ugyebár, ha ezt idegen olvasná, mily sajnálkozó mosoly kelne ajkán:

— Na ez is ügyetlen és gyámoltalan ember lehet! . . .

Nem is tudta ezt rajtunk kívül senki megérteni.

Emlékszel ugye, mily szánalmas mende-

mondák szálingóztak fölölem, mikor a ti városonkba lettem áthelyezve.

— Tudják, még ilyen csunya és rut férfit nem láttam életemben!

Nem tehetek róla. De igazuk volt. Csuf vagyok és rut. Megjelenésem visszataszító, modorom félelmes, fellépésem félszeg. Mindez pedig azért, mert arcom szeplős és himlőhelyes, szemeimnek nincs színe, beesettek és gonosz szenvedélyekre mutatnak.

Igy hallottam másoktól, így mondom el én is.

Került mindenki mint egy mozgó torzszülöttet.

Más ember talán rég eldobta volna magától ez életet, mely ilyen külsővel csak lenézést, mellőzést, megalázást és megvetést nyújtott osztályrészül.

Én ezt nem tettem. Akaratomon kívül nőgyűlölővé lettem, hogy ezáltal eszméimvel foglalkozzam és csak azoknak éljek.

De az embernek van szíve is. Van mindenkinek még a rutaknak is. És azt nem lehet megtiltani, hogy az a szív néha hangosan ne dobogjon, különösen akkor, ha lelki világában egy ideált állított maga elé.

Ilyen ideálom volt nekem a szép természet. Ez a fenséges valami, mely nem üzött el magától, barátságosan ölébe fogadott, szórakoztatott és vigasztalt. A természet az hű sze-

rető, nem kér semmit, de adni azt sokat ad; ad elképzelhetetlen ragaszkodást, ad gyógyító vigasztalást. És némileg féltékeny is, mert ha gondolataid máshol járnak, édes álomba ringat és akkor elalszol a jövő, csalfa boldogság hiru reményét.

Ilyen voltam még akkor is, mikor a véletlen veled összehozott.

Kinn bolyongtam a ligetben, elmerülve gondolataimban. Valahogy te is arra kerültél és mi szóba állottunk egymással.

Most már meg merem vallani azt is, hogy szerettelek volna mindig elkerülni, mikor látam, hogy közeledel. Nem ellenszenvből, de hogy! hanem a rutsággal veleszületett óvatosság és magány utáni vágy ösztönzése folytán.

És te ezt észrevetted. Én meg azt, hogy sokáig érlelted magadban ezt a kijelentést, míg ki merted mondani:

— Látod ilyen igaztalan a világ előítélete! Őszinte leszek, ugye nem fogsz érte neheztelni? Tőled szinte irtóznak az emberek és kerülnek a külsőd miatt. Pedig mondhatom, hogy ily finomlelkű, értelmes és józan felfogásu ember, valóságos kincs bármelyik társaságban. Engedd meg nekem a felfedező örömet és ne tagadd meg tőlem szerény kérésemet; látogass meg bennünket nagybátyám barátságos lakában. Ott fekszik a természet legszebb részén egy erdőkoszo-

Beöthy beszéde Temesvártt.

Az országos középiskolai tanáregyesület Temesvártt tartotta az idén gyűlését, a hol a város közönsége fényes fogadtatásban részesítette a magyar kultúra apostolait. A gyűlést a megyeháza dísztermében tartották meg, a hol a minisztert Zsilinszky Mihály államtitkár képviselte.

A gyűlést Beöthy Zsolt elnök nyitotta meg, ki megnyitójában felemlíti, hogy a tanárság oly helyen találkozik, hol nem csak az emberek szíve, hanem követek szava is köszönti őket. Fényes történelmi emlékek szentelik meg e földet. De a hazafias megilletődésen túl más benyomások is kérnek itt hangot és ígérnek tanulságot. A kép, melyet a mai viszonyok mutatnak biztató, sőt örvendetes, hisz a temesvári magyarság száma félszázad óta körülbelül husz százalékkal emelkedett és ez különösen az iskolák érdeme. Ennek kapcsán aztán a középiskolákról szól, melyek nemcsak általános műveltséget törekcszenek nyújtani, hanem nemzeti tartalmu és nemzeti irányu műveltséget. Oktatásuak célja az emberiség szolgálatára művelni ki a nemzedékeket, de a nemzeti erő kifejtésével. A magyar iskolának nem csak a műveltség, hanem a nemzeti műveltséget föltételező nemzeti egység s ebben a nemzeti erő lankadatlan, következetes és cél-tudatos szolgálata a kötelessége. A magyar nyelv területe minden nehézségek ellenére is tágnul, különösen városaink az utolsó 30 év alatt nyelvileg átalakultak. Bizonyára sohasem értettek sőt beszéltek annyira magyarul, mint ma, de elmondhatjuk-e, hogy a nemzeti erő sem volt soha nagyobb, a nemzeti erkölcsnek az egységes ereje, mely maga céljait érvényesíteni tudta és akarta? Nem nyughatunk meg tehát egyedül a magyarul beszélők számának szaporodásában, hanem idegen nyelvű polgártársainkat a magyarság lelkének részeivé kell tennünk. A nyelv csak érintkezéstünk teszi könnyűvé velük, de igazán egyggyé velünk csak a közös lélek, a közös ideálok kapcsolják. És ma talán súlyosabb okunk van arra, hogy a megkülönböztetést, ne tévesszük szemünk elől, mint bármikor. Ime az iskola feladata nemcsak a magyar nyelv tanítása, hanem a nemzet fentartó léleknek ébresztése, táplálása és erősítése. Es legfőképpen ez a pont az,

melyben az új középiskolai tanterv szüksége és fontossága rejlik. Az új tanterv ezért a nemzeti tantárgyakra és valamennyi tantárgy nemzeti vonatkozásaira nagy súlyt fektet. Nincs tárgya oktatásunknak, mely vonatkozásaival és példái-val az iskolának nemzeti munkájában részt nem vehetne. Csak ebben a jelben győzhetünk; a magyar nyelvnek, de a magyar lelket tolmácsoló magyar nyelvnek jelében. Se a közöny köde, se az elbizakodás felhői ne takarják ezt el, vezető csillagfénye ragyogjon be mindenha valamennyi iskolánk ablakán és vezesse a tanárságot a nemzeti egység és nemzeti boldogulás útján előre a cél felé.

A hosszas éljenzéssel fogadott beszéd után köszönetet mond Wlassics Gyula miniszternek, hogy magát képviseltette, továbbá Zsilinszky Mihály államtitkárnak megjelenéséért, üdvözölte a püspök képviselőjét és a megjelent polgári hatóságokat és a vendégeket.

A tanárokat a miniszter nevében Zsilinszky államtitkár üdvözölte; aztán Négyesy főtitkár terjesztette elő jelentését, mely után Schönwitzky Bertalan tudtára adta a gyűlésnek, hogy Temesvár város a segély-alap javára 1000 koronás alapítványt tett. A bejelentést vagy lelkesedéssel fogadták. Hermann Ágost a tanításnak a jellemképzésre gyakorolt befolyásáról, Bódiss Jusztin az akciók tanáról az életben és a gyakorlatban olvasott fel. Ezzel az első nap véget ért s a gyűlés tagjai a belvárosi elemi iskolában elhelyezett tanszerkiállítást tekintették meg.

A színház villamos világítása.

— Berendezési feltételek. —

A magyar királyi posta- és távirada-igazgatóság tegnap átiratot intézett Nagyvárad város tanácsához, a melyben tudatja, hogy a kereskedelemügyi miniszter a színház villamos berendezésére vonatkozó határozmányokat jóváhagyta.

A berendezésre nézve a miniszter azonban több rendbeli feltételeket ír elő, melyek közül az elhelyezésre nézve a fontosabbak a következők:

1. Az áramvezető huzaloknak oly minőségűeknek kell lenni, hogy áramokozta felmelegedések a legnagyobb megterhelés esetén is 20° Celsiusnál több ne legyen.

2. Az áramvezető huzalok az egyes támpartokon akképen erősítendőek meg, hogy azokról a huzalok még viharos időben se eshesse-nek le.

3. A legalsó huzal legmélyebb pontjának az uttest legmagasabb pontja felett állandóan öt és fél méter magasságban kell lenni, a tetőfelület felett pedig legalább 2 méter magasságban.

Ezenkívül még több kisebb részletre is kiterjed a miniszter utasítása, melyet a postai igazgató oly értesítéssel pótol, hogy a huzalok lefektetési munkálatainál, — a mennyiben a távirada érdekei is érintve lesznek, — egy vonal felvigyázót fog kiküldeni, ki a munkálatok felügyeletével lesz megbízva.

Az értesítés következtében a mérnöki hivatalnál azonnal megtették a kellő intézkedéseket, hogy a huzalok elhelyezését már rövid időn belül megkezdhessek.

A kereskedelmi és iparkamara ülése.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara ma délután teljes ülést tartott. Az ülésen Janky József elnököl.

Jelen voltak:

Sarkadi Lajos dr. titkár. A kereskedelmi osztály részéről: Mihelyi Pál, Deutsch K. I., Steiner M. Albert, Frankl Lázár, Huzella Gyula, Bognár Sándor. Az iparosztály részéről: Bertsey György oszt. elnök, Mihálovics János, Aufrecht Mór, Rozsly Géza, Voszka Ferencz, Weisz Károly, Óváry Lajos. Kültagok: Kiss Imre, Kovács Gábor (N.-Szalonta), Henger Viktor, Lipiczky Gyula (Margitta), Kovács Lajos, Tim-móczky Gyula, Rosenfeld Géza (Szekelyhid), Tóth Sándor (B.-Ujfalu), Mayer Bálint (Tenke). Távolmaradását kimentette: Reismann Mór oszt. elnök.

Az ülés első tárgya az elnök előterjesztése volt Nagy Ferencznek, az új kereskedelmi államtitkárnak üdvözlése tárgyában. Tekintettel arra, hogy Nagy Ferencz közel áll Nagyvárad közönségéhez, a kamara egyhangulag elhatározta, hogy az új államtitkárt nem a sablonos formában, hanem jegyzőkönyvileg üdvözli. Az indítványt nagy lelkesedéssel fogadták el.

A titkári és pénztárnoki jelentéseket tudomásul vették.

A mezőgazdasági mellékterményekről szóló miniszteri leirat tárgyában bizottságot küldött ki a kamara.

ruzta völgyben . . . hisz rajongsz ugyis a természetért, az pedig remek szép hely . . .

Avval a kijelentéssel, hogy ez utóbbi döntött elhatározásomban, elfogadtam a meghívást . . . és azóta gyakori vendég voltam Thuróczyknál.

Merev önhittségem helyébe valami lágy édesded érzélem lopódzott. Jólesően láttam be, hogy ha Irénkével beszélgetek, boldogabbnak érzem magam, mint eddig, mikor bebeszélve magamnak a természet csodálását, tettetett szenvedélylyel csüggttem annak bájain.

Aztán elkezdett az én bolondos szívem melegen dobogni. Szinte valami hősnék képzeltem magam . . . mig . . . Egyszer elkezdtem gondolkodni:

— Hát van neked belátásod, hogy ily rut külsővel képes vagy saját magadnak bebeszélni, hogy az a gyönyörű lány képes legyen érzelmeidet viszonzni? . . . Láttál-e már nap-sugarat a dohos pinceszé penészes gombájával ölelkezni? . . . Nem! erre ne is gondolj! Hiszen ha jó szót szólnak hozzád, lehet az a szájalom nyilvánulása is.

És átláttam, hogy ez másként nem is lehet.

Kezdem elmaradozni s csak ritkán jární Thuróczyékhoz.

Neked ez feltűnt. Kérdőre is vontál és mint

akkor mondtad, egyenesen Irénke kívánságára.

Ez meglepett. A hiu önbizalom és e téren való tájékozatlanság feltárta előttem lelkem és szívem legrejtettebb gondolatait és érzelmeit. Te pedig bátorítottál, többet tettél . . . a reményt, — mint az ópiumot — csepegtetted belém, mely éltetve öl.

— Sokkal hátrányosabban gondolkodol magad fölül. Avval a bizalommal és őszinteséggel, melylyel te kitértad előttem érzelmeidet, mondhatom én is neked, hogy Irénke nem szájalomból, de szíve sugallatát követve vonzódi hozzád . . .

Hah! . . . hisz ez . . . de nem! Átláttam rögtön nemes terveteken. Ilyet is csak a jó szívek tehetnek. Áltattatok, hitegettetek, csakhogy, ha mindjárt egy pár percze is, a boldogság éltető cseppjét izeltessétek meg velem.

Beálltam tehát én is a színjátékosok közé. Óvatosan, nehogy szerepekből, esetleg szenvedélyes fellépésem által kizökkenjete, játszottam én is szerepemet. Adtam a boldogságban uszót, adtam a reményteljes szerelmezt, mig végre is . . . az igaz szerelemack ily törpe nyilvánulása megtörte energiámat. A szerepet meguntam, mert az igaz hangot nem mertem, nem volt lelkem előadni.

Vége is elkerültem tőletek!

Nem mondom, hogy néha, mert mindig előttem van annak az együttlétnek minden legkisebb részlete, nem néha, hanem gyakran gondoltam reátok. És hidd el, szívemet oly jóleső tudat tölti el, hogy mégis volt egy, ki legalább színleg érezte velem a földi boldogság egyetlen nemét.

De minek folytassam tovább!

Arról, hogy hűtlenségről beszéljek, avagy jelenetet rögtönözök ezt a kis hirt olvasva, szó se lehet!

A kinek szíve oly jóságos, mint az övé volt, megérdemli, hogy boldog legyen . . . olyan . . . a milyen esetleg az én oldalam mellett lehetett volna.

Hisz én öt mindig szeretem. Mert a ki szeretett, az most is szeret; és csak az tagadja, hogy szeretett is valaha, a ki már nem szeret.

Máskülönbén add át őszinte igaz szívből fakadt jókívánataimat a szép jegyesnek.

Én pedig nézem, hogy kelnek szemképrázató ragyogásra a felhőtlen égbolt kékesfekete palástján a csillagok.

Most is őszinte barátod

Emil.

A czipőgyár kérdésében érkezett és már ismertetett miniszteri leiratnál Bertsey György szólalt fel. Tudomásul veszi ugyan a miniszter leiratát, de nyilatkozzék az elnökség, hogy a kamara adott-e információkat e kérdésben a miniszternek?

Az elnök kijelentette, hogy a kamara a segélyezési kérelmet csupán közvetítette s annak elintézéséhez információkat nem adott.

A nagylétei ipartestület megalakítását a kamara nem javasolja.

A rajztanfolyamra szánt 180 koronát párisi tanulmányuttra fordítják.

Tudomásul vétetett a miniszternek az a leirata is, hogy b. s. pénztár megalakítására 500 tag is elég.

Az ipartanodai bizottságnak a továbbképző tanfolyamra újabb 400 kor. segély iránti kérényét a kamara nem teljesítheti.

Tekintettel arra, hogy a párisi kiállítás tanulmányozására az ország összes kamaráinak titkárai el fognak menni, a kamara tanulmányut költségeire 1000 koronát szavaz meg a titkárnak.

Ugyancsak dr. Sarkadi Lajos titkárnak négy heti szabadságidőt szavazott meg a kamara. E szabadságot körülbelül jul. 15-én kezdi meg a titkár.

Az ülés egy rövid óra alatt véget ért.

Amon Margit Nagyszalontán.

— Saját tudósítónktól. —

Nagyszalonta jul. 4.

Ünnepe volt Nagyszalontának. A nagyszalonta-vidéki Vörös-kereszt egyesület választmánya pompás műélvezetet nyújtó estélyt rendezett Amon Margit, a Népszínház kitűnő művésznője közreműködésével.

Nemcsak Nagyszalontának volt ez ünnepe. Ott volt képviselve ugyyszólván egész Bihar-megye, különösen pedig Nagyszalonta vidéke, valamint Nagyvárad, melynek közönsége nem tudja felejtetni azokat az élvezetes estéket, melyeket pár éve Amon Margit művészetének köszönhetett. Nem is amolyan vidéki ünnepély volt ez, a melyet végigmulatnak s aztán elfelejtenek; a tegnapi ünnepélyt emlegetni fogják Nagyszalontán még nagyon sokáig.

A vendégek legnagyobb részt a délelőtti vonattal érkeztek, a kiket nagyszámú vendégszerető közönség fogadott az állomáson. Amon Margitot éppen nagy lelkesedéssel fogadták; a kiszálló művésznőt zajos éljenek üdvözölték s folytonos üdvözlések közt szállt kocsjába.

Este fél kilenczkor a népkerti Vigadóban kezdődött a hangverseny. Még jóval a hangverseny kezdete előtt zsufolásig megtelt a terem előkelő közönséggel, melynek sorai közt ott láttuk Nagyszalonta vezetőférfiit, a vidék birtokosait s Nagyvárad számos kiváló alakját.

Vonós kvartett volt az első pont a Székvillai borbély operából, melyet Hegedűs Lajos, Költő Kálmán, Wagner Ferencz és Türkössy Antal adtak elő.

A következő pont Amon Margité volt, a kit már kiléptekor tapsviharral fogadott a közönség. A »Görög rabszolgából« énekelt egy dalt az ő csengő, tiszta szoprán hangja. A kiléptekor felhangzott taps megújult a dal bevégezése után, de már ekkor része volt belőle Beleznay Antalnak is, a ki zongorán kísérte a művésznőt.

Szombathy István hatásos, komoly szavallattal aratott általános tetszést. Nagy Dezső pedig művészi czimbalom-játékával, mely után

ismét Amon Margit énekelte el a yes-yeses kuplét a Kadétkisasszony cz. operéttól és Beleznay Antal zongorakíséretével magyar népdalokat; éneke után az előbbi viharos tetzés jelenetek újultak meg.

Beleznay Antal dicsőségére vált a 6. pont az ő nyönyörű dalait adták elő duettben Rychlicky Hyron (tenor) és Wagner Ferencz (bariton); a közönség ugy Beleznayt, mint az előadókat zajos tapsokkal jutalmazta. Balogh Antal vig szavalata után ismét Amon Margit énekelte el a gölyö-kuplét a »Görög rabszolgából« Beleznay Antal művészi kísérete mellett. A közönség zajos kihívásának engedve, kénytelen volt a művésznő a programot még pár ének számmal megtoldani. Záradékkul a nagyszalontai műkedvelő zenekar adta elő Hegedűs Emlék-indulóját.

A hangverseny után táncz következett, mely a legjobb hangulatban folyt kora — azaz késő reggelig, névsort adni meg se kísértjük, elég az hozzá, hogy ott volt Nagyszalonta és a vidék minden szép leánya s akkor fogalma lehet mindenkinek arról, micsoda nagyszámú közönség volt ott!

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Julius 7. Nagyvárad város központi választmányának ülése d. u. 4 órakor.

Julius 15. Az ev. ref. egyházi énekkar dalestélye a Sport-téren.

* Személyi hírek. Dr. Radu Demeter lugosi gör. kath. püspök Pével Mihály püspök látogatására tegnap Nagyváradra érkezett s innen együtt utaznak ma Szlatinára, ahol hosszabb időt fognak tölteni s aztán Bihar-Füredre utaznak. — Schwitzer Lajos tábornok, temesvári hadtestparancsnok tegnap Nagyváradra érkezett.

* A király kegyelete. Utóbbi budapesti utja alkalmával Ferencz József király sajátásgos kézimálhát vitt magával. Egy négy fehér szalaggal körülkötött óriás dobozt helyeztek el az udvari szalonkocsiban, melyet megérkezés-kor a király sajátkezüleg vitt a hintóba és innen hálósobájába. Másnap reggel 6 órakor a palota egyik mellékkapujánál udvari fogat várakozott és a hadsegéd csodálkozására a király azon szándékát nyilvánította, hogy kíséret nélkül fog kikocsizni. A titkozatos dobozt ismét magával vitte. Senki se merészelte az ősz uralkodót követni. A korai kirándulás titka azonban mégis kitudódott. Ferencz József király, aki mostanában gyakran foglalkozik megboldogult neje iratainak áttekintésével, nemrég egy jegyzetet talált az iratok között, amelyben Erzsébet királyné azon kívánságát intézte kedvencz leányához, Mária Valéria főhercegnő asszonyhoz, hogy egy megjelölt szekrényből egy nagy dobozt vegyen ki, mely az ő nászruháját és a hozzátartozó diszmentét tartalmazza. Vigye mind a kettőt Budapestre és szolgáltassa át a Mátyás-templomnak, hol a ruhát ünnepélyes alkalomkor mint miseruhát, a mentét pedig oltártakaróként alkalmazzák. A király magára vállalta e megbízás teljesítését. A remek brokátruha és az ezüsttel átvartt, ezüstrózsákkal diszített drága királyi mente, melyben a szerencsétlen uralkodónő az oltár

előtt hűséget esküdtött királyi férjének, volt az a tárgy, melyet a főséges utazó oly gyengéd őrizetben részesített Bécsből Budapestre való utaztában. Ugyane dobozban volt a rózsákból és narancsvirágokból álló mennyasszonyi koszoru is, mely a medaillonként elrendezett csipkekendőtt vette körül. A két utóbbi ereklyét a király — szintén a királyné kívánságára — egy a Felséges asszony által sajátkezüleg átvartt kék selyempárnácskával együtt, egy másik Budapesti templomnak, a lorettoi Miasszonyunk templomának ajándékozta. A párnácskán egy-egy pergamen szallag volt erősítve, melyen a következő szavak álltak:

»Erzsébet reményli; hogy férje néha e párnára hajtja térdeit, hogy azokra a boldog időkre gondoljon, melyeket egymással töltöttek.«

Remegő ujjakkal oldotta le az ősz uralkodó a pergamentet a párnácskáról és aztán az utóbbit a kis szentegyház Szent Erzsébet oltára előtt helyezte el.

* A trónörökös és a veteránok. A budapesti »Este« hadastyán-egyesület üdvözlő táviratot intézett Ferencz Ferdinánd kir. herczeg trónörököshöz egybekelése alkalmából. A trónörökös főudvarmestere, Noslitz gróf távirattal köszönte meg a veteránok figyelmét.

* Akadémiánk üdvözlöte a király születésnapjára. Ő Felségének közelgő 70-ik születésnapja, mind nagyobb és szebb arányokat kezd ölteni. Mint biztos forrásból értesülünk, a helybeli kir. kath. jogakadémia aug. 18-ára, Ő Felségét születésnapja alkalmából táviratilag fogja üdvözölni, mely ténynek hivatalos alakban való megjelenhetése végett legközelebb rendkívüli értekezletet tart a tudós tanári kar.

* Wlassics képe a helybeli jogakadémián. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi minisztert a helybeli kir. kath. jogakadémia igazgatósága lefesteti az akadémia díszterme számára. A kép mellkép nagyságu lesz, hasonló alakra és kiállításra nézve a díszteremben már látható Csáky Albin féle képhez. A képet, melyet egy jóhírű festővel készíttetnek el, a tanév megnyitásával fogják ünnepélyesen leleplezni.

* Pályázat a honvéd hadapród-iskolába. Nagyvárad város törvényhatósága a város által létesített két ingyenes helyre a honvéd hadapród-iskolában pályázatot hirdetett, melynek határideje ma jár le. Eddig négy folyamodó nyújtotta be kérényét Darvassy Lajos katonai tanácsos, Kovács Jenő városi kir. járásbíró, Klemensz Péter városi számtiszt és Beczkay Artur vámfelügyelő. A két helyet a f. hó 12-én tartandó törvényhatósági közgyűlésen fogják betölteni.

* A trónörökös gyóntatója. Csák András atyáról, a ki Ferencz Ferdinánd trónörökös gyóntatója volt, mint megirtuk, esküvőjekor aszszisztált is, nagyon elismerő apróságot olvassunk a »P. Hirlap«-ban. Csák András egyszerű kovács mester gyermeke volt. Jászberényben született 1851 május 9-én. Ez idő szerint tehát ötvenedik évében van. A jászberényi kovácsműhely szülöttje előbb gimnáziumot végzett s azután belépett a kapuczinus-rendbe, melynek hazafisága ismeretes. Az újonczévet Bécs-Ujhelyben töltötte. Theológiai tanulmányait Pozsonyban és Budapesten végezte s 1875 július 25-ikén Esztergomban áldozárrá szentelték. Fölszentelése után mindjárt meghívta őt Károly Lajos kir. herczeg a maga udvari káplánjának. Rendkívül nagy szerénysége s vallásossága miatt csakhamar a kir. herczegi udvar kedvelt és nélkülözhetlen emberévé lett, a kinek magyarságát és hazafiaságát különösen respektálták, annyival

is inkább, mert többször tapasztalták, hogy a derék kapuczinut barát ebben a tekintetben hajlíthatlan. Egy ízben Aerndorf alsó-asztriai város küldöttségileg meghívta plebánosának. Csák András meghallgatta a küldöttséget és így felelt: — Nem tehetem, mert a magyar állampolgárságtól és a kapuczinus ruhától meg nem válok. Jótékonyágát legendaszerűnek mondják ismerősei. Es mégis voltak irigyei. Ebből kifolyólag a kapuczinusok akkori rendfőnöke visszahívta őt a kir. hercegi udvarból s másik kapuczinus atyát delegált helyébe. Károly Lajos kir. herceg azonban táviratilag értesítette a rendfőnököt: — Ez nem az én páterem. Ha őt nem adhatja a rend, nem reflektátok senkire. Legfelsőbb kitüntetésben is részesült a mult nyáron Reichstadtban a nagy hadgyakorlat alkalmával. Ő Felsége a király, egy 27 centiméter magas, vert ezüst kereszttel ajándékozta meg. A mikor ideje engedi, szívesen jön Magyarországra rokonait meglátogatni. Legutóbb májusban volt itthon. E hó 25-én fogja ünnepelni áldozásának negyedszázados jubileumát a trónörökös családja körében.

* **A városház terve.** Nagyváradi közgyűlése bizottságot küldött ki az építendő városház terveinek felülvizsgálására. Ez a bizottság tegnap tartotta gyűlését dr. *Bulyovszky* József polgármester elnöke alatt.

Jelen voltak:

Baróthy Ákos, Bordé Ferencz, Csordaesics Ferencz, Darvassy Lajos, Dóri Ferencz, Guttman József, Hegedüs Géza, Hlatky Endre, Hoványi Géza, Komlóssy József, Lovass Zsigmond, Mezey Mihály, Pékánovits Imre, Ragány János, Rimler Károly, Rendes Vilmos, Száhlender Károly és Szücs Dezső aljegyző.

Rimanóczy Kálmán bemutatta az alternatív terveket s kijelentette, hogy a szülővárosa iránt érzett hálából kifolyólag kötelességének tartja a terveket díjtalanul készíteni s erre nézve írásbeli nyilatkozatot is fog beadni.

Lovass mérnök ezzel szemben indítványozta, hogy a terveket most már vizsgálják felül.

Ugyaníly értelemben szólalt fel *Hlatky* Endre is, mire a gyűlés kimondta, hogy a terveket a budapesti szakértőnek küldik fel felülvizsgálás végett.

* **Deák Ferencz nyaralója.** Deák Ferencznek tudvalevőleg kedves nyaralóhelye volt az István-ut 49. számú nagy villája. Életének több nyarát itt töltötte, így a legutolsót is. A nyaraló már évek óta a Jézus Szent Szive kolostorának tulajdona. A kolostor főnöksége Deák Ferencz nyaralóházát tavaly lebontatta, a haza bölcsé iránt való kegyelemből azonban a kert egyik hársfája mellett, a mely alatt az öreg ur legszívesebben elüldögélt, emlékoszlopot emelt, melyet ma állítottak föl. Az egyszerű márványoszlopon a következő felirat olvasható: Itt élt Deák Ferencz utolsó nyaralót 1875. A kert utcái kőfalát már tavaly ellátták hasonló szövegű táblával a régi vastábla helyett, mely évek óta jelölte e helyet.

* **Kossuth-szobor Nagyszalontán.** Nagyszalonta — Csorvássy István, a függetlenségi párt vezérének buzgólkodása folytán — szobrot állít Kossuth Lajosnak. A szoborra nézve már megtörtént az egyezmény Tóth András debreczeni szobrászsal, aki a szoborért ezer korona tiszteletdíjat fog kapni.

* **Rablók a Bécsi-uton.** Tegnapelőtt este 9 óra tájban Weber Antalnak a bécsi-ut 2078. szám alatt levő fűszerkereskedésébe beállított Kollec Antal, egy többször büntetett csavargó, azzal az ürügygel, hogy valamit akar vásárolni. Mialatt Scherban Ferencz fűszeresegéd kiszolgált Kollecet, belépett egy másik csavargó, Tillbach Frigyes is, aki egyenesen odarohant a pénzesfiókhoz és összemarkolva a benne levő 5—6 forintnyi pénzt, Kollecetzel együtt megugrott. A két gonosztevő a Tárbor-hegy-felé vette útját.

* **Kinevezés a jogakadémiákra.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Mandello* Gyula budapesti egyetemi magántanárta pozsonyi jogakadémián a közgazdaságtan, pénzügytan és a magyar pénzügyi jog tanszékére, dr. *Falcsik* Dezső egri érseki jogliceumi tanárt pedig ugyanama jogakadémián a magyar közigazgatási jog és a magyar állam statisztikájának tanszékére nyilvános rendes tanárrá nevezte ki.

* **Fluck Mártha esküvője.** A közelmult időben olyan sokat emlegetett *Fluck* Mártha, a tápió-györgyei dráma hősnője, a kinek a vőlegénye *Gottescha* Cyula agyonlőtte magát, ma férjhez ment. Fiala Géza műépítész vette nőül a szép *Fluck* Mártát. Budapesten volt az esküvőjük még pedig a VII. ker. anyakönyvi hivatalban déli 12 órakor. Csöndben, minden nagyobb fény nélkül ment végbe az esküvő. *Fluck* Mártha és vőlegénye csak az anyakönyvvezetőnél voltak, de egyházilag nem áldatták meg frigyüket.

* **A nagyváradi szalma és czirokgyár.** A létesítendő szalma- és czirokgyár ügyében ma délután 5 órakor értekezlet lesz a Nagyváradi Takarékpénztár helyiségében. A gyűlésen az alapítók között a főispán távollétében valószerűleg *Hoványi* Géza fog elnökölni, aki a mai értekezletre következő meghívót küldte szét az alapítókhoz:

Meghívó.

A Nagyváradon létesíteni tervbe vett czirok- és szalma-temékeket feldolgozó kiviteli részvénytársaság megalakítása céljából a Nagyváradi takarékpénztár helyiségében folyó évi július hó 5. napján délután 5 órakor megtartandó értekezleten szíves megjelenszre tisztelettel felkérem.

Az alapítók nevében:

Nagyváradi, 1900. július 3.

Dr. Hoványi Géza.

* **Leforrázott fiúcska.** *Harer* Józsefné háztulajdonosnő Budapesten a Bécsi-ut 71. szám alatt levő házában kapujában egy forró vízzel telet edényt öntött az utcára. Epen akkor haladt arra Tolnai József 9 éves iskolás fiú, a kire ráömlött az egész forró víz és súlyosan összeégette.

* **Dankó bucsuja.** Bámulatos, de örvendetes is volt az a pártfogás, melyben városunk két egymásutáni alkalommal is részesítette Dankó Pista társulatát.

Ő nem obszcrén programmal, holmi Axelarad-féle prűderiával vonza a publikumot, az ilyes programok publikuma állandóanhiányzott is, de ott volt az intelligens elem minden este, még akkor is, mikor már mindenki kívülről tudta az egész programot. Ez a látogatottság nem személynek szólott, hanem a magyar nótának, azoknak a bűvös-bájjos hangoknak, mit csak a magyar szív ad, de ez úgy megérti, úgy érzeleg rajta, amire az Axelarad-féle publikum igazán nem is lehet képes.

A tegnapi bucsuzó is fényesen sikerült. Igazi családias jellegű est volt ez, melyre Dajna Pista, híres gordonkást is megnyerte Dankó. Ez gordonkán, Dankó hegedűn játszott oly mélyenragadva meg a publikumot, hogy igazán a légyzugás is hallatszott volna, de a légy se zugott, hallgatva csüggett a nóta hangján minden.

Dankó missiót teljesít. Kipusztítja a művészet atkáját, a zengerájokat s megtanítja a publikumot ismét érezni — és nem érzékiessékedni.

* **Rablótámadás.** *Szilágyi* János székelyudvarhelyi 29 éves földmivest az éjjel Budapesten az Erzsébet Királyné ut 190. szám ház előtt egy ismeretlen megtámadta s összeszurkálta. A késelő azután elmenekült, a sebesültet pedig bevitték a Rókus-kórházba.

* **Elgázolt lovak.** Tegnap délután a Budapestről jövő gyorsvonat B.-Ujfalú és Mező-Peterd között a nyílt pályán egyszerre megállt. Az utasokban nagy izgatottságot keltett a robogó gyorsvonat megállása s azt hitték először, hogy valami nagy szerencsétlenség történt. A dolog úgy történt, hogy három csikó nekiment a gőzmozdonynak, melyek közül a mozdony kettőt elgázolt. A gyorsvonat rövid idei késés után elindult.

* **A hőség.** Igaz, hogy lassan készült ez az ideji nyár és eddig leginkább csak kellemetlen időben volt részünk, de most aztán annál nagyobb a meleg. Falb Rudolf ugyan azt jósolta, hogy július elején hó és fagy lesz, de a valóság az, hogy az árnyékban is 30 fok meleg van. Falbnak legfőlebb annyiban lehet igaza, hogy valahol az északi pólus körül van fagy meg hó. Budapesten a tegnapi nagy hőség következtében a mentőknek nagy dolguk akadt, mert 12, az utcán rosszul lett emberhez hívták őket segítségül.

* **Feleség elől a halálba.** Tegnapelőtt reggel hét órakor Debreczen mellett egy szegény paraszt ember, mert tovább nem akart együtt élni a feleségével, a vonat elé feküdt. A nyulás melletti sinpárról, ahol öngyilkosságát elkövette, darabokban szedték fel a vasut alkalmazottai s bevitték Debreczenbe. *Dihen* Józsefnek hívják, rős, családos, négy gyermeknek apja volt. A mezőn dolgozott feleségével együtt s valami felett összekaptak, mire *Dihen* dühösen hagyta ott a feleségét. Azután a nem messze lévő sinpárhoz ment s ott várta a vonat érkezését. Mikor a vonat közel járt, a vonatvezető észrevette és éles fütty jelzéssel akarta a távozásra bírni, mire *Dihen* hirtelen a sinekre feküdt. A mozdonyvezető ellengőzt adott, de a vonatot már nem lehetett megállítani s keresztül gázolt a szerencsétlen emberen. Mikor a vonat megállott, akkor látták az utasok és kalauzok, hogy milyen borzalmas módon szaggatta szét az öngyilkos testét. Jobb lábát levágta, a bal lábát összeroncsoolta, a fejét leszakította a tözsről, úgy kellett felvenni az árokból. A vonatkisérő személyzet felszedte s a kalauz-kocsiban behozta a debreczeni állomásra. Az öngyilkossá lett *Dihen* József édesapja, *Dihen* János délből értesült fia végzetes tettéről. Zokogva ment a véres sinpárhoz s leborulva siratta ott fiát.

* **Mezítelen ember az árokban.** Budapesten a Lágymányos környékén tegnap este 7 óra felé egy teljesen ruhátlan férfit találtak a járőkelők egy árokban. Beszállították a Rókus-kórházba, a rendőrség pedig nyomozást indított annak kiderítésére, hogy vajjon mint került az árokba, miért volt eszméletlen s hová lettek ruhái. Az illető a Rókus-kórház belgyógyászati osztályán fekszik, a 41 számú kórtermen s mind ezideig nem tért magához, így tehát kihallgatni sem lehetett. Mintegy 20 éves s a kezei után itélve a munkásosztályhoz tartozik. A vizsgálatot a rejtélyes ügyben folytatják.

* **Bűvész-estély Carmellini** Miksa bűvész és gondolatolvasó ma este fényes bűvész és spiritalistikai előadást rendez a Fekete-Sas kerthelyiségében. *Carmellini*, a ki már városunkban egyszer tartott ilyen előadást, gazdag programot állított össze s az érdekes mutatványokra felhívjuk a közönség figyelmét.

* **Zeppelin kudarcza.** Az újabban érkezett hírek igazolják azt a nézetet, hogy gróf Zeppelin kísérlete nem sikerült. A sikert csak a hivatalos jelentés hirdette. Az összes készülékek kifogástalanul működtek ugyan s így a léggömb gépezete teljes elismerést érdemel, de a léghajó kormányozhatóságának kérdése a tegnapi próbafelszállással egy lépéssel sem közeledett megoldásához. Tény az, hogy mindjárt a felszállás után a szél elragadta a léggömböt s jó ideig magával sodorta észak-nyugati irányba. Maga Zeppelin is beismerte, hogy

motorja még gyöngé és javításra szorul. Tény az is, hogy a léggömb mindvégig a szél irányában haladt és nem annyira a csavarok ereje, mint a kedvező szélirány tették lehetővé hogy Immensadtnál, ahova Zeppelin előleges kijelentése szerint érkező akart, csakugyan kiköthetett. Mint egy markdorfi távirat jelenti, a léggömb a leszállásnál kissé meg is rongálódott, de nem annyira, hogy újabb kísérlet ne lehetne vele tenni. Az elért eredményt összegezve, Zeppelin léggömbje teljes kudarcot vallott. Semmit sem ért el, mit előtte éppen így, vagy jobban már meg nem csináltak volna. Tehát új eredménnyel sem gyarapította az aeronautikát. De a léggömb-elméletet annál nagyobb kudarcba vitte.

* **A sahnak nem hiteleznek.** A körutazó perzsa saht is utólrta a kisiparosok és bolgár Ferdinánd sorsa: nem hiteleznek neki. Sőt még a vasuti jegyet is előre meg kell fizetnie, mint egy közönséges ingomb és hamis gyöngy utazónak. Mikor Muzaffer Eddin sah Oroszországból a német birodalmon át Contrexeville francia fürdőbe akart utazni, a különvonat díját, 25.000 márkát Thornban előre le kellett fizetni. A vasutársaság három igazgatósági tagja utazott Thornba az összeget átvenni. Csak mikor pontosan leszámolták a kiküldöttek kezébe a szép összegű utazási díjat, roboghatott ki a fejedelmi vonat a thorni pályaudvarból.

* **Pótsorozás.** Ma délelőtt lesz a kisváros-háza termében a pótsorozás, melyen mindazok kötelesek előállni, a kik a fősorozásnál meg nem jelentek. A bizottság elnökei: polgári részről *Miskolczy* Arpád, katonai részről *Lausch* Örnagy, hadkiegészítő parancsnok.

* **Zsidók merénylete egy tanár ellen.** Galicziában, *Jaroslav* városában *Zalusky* gimnáziumi tanárral szemben nagy gyűlölettel viselkednek az ottani zsidók, mert a tanár keresztény meggyőződéseit bátran merte hangoztatni. A multkor egy este, a mikor hazafelé tartott, egész váratlanul meglámadták a védtelen tanárt és sulyosan megsértették. A merénylők közül nyolczat a jaroslavi rendőrség letartóztatott.

* **Az adózó város.** Az elmúlt június hóban is derekasan működött az adóhivatal. Az egyes adónemek szerint befolyt összeg jóval felül haladja a mult év hason időszakában befolyt adóilletékeket. Az egyes adónemek szerint befolyt és pedig:

Kincstári adóban: 33352 kor. 71 fillér kamatban 1077 kor. 36 fillér.

Betegápolási pótadóban 1289 kor. 93 fill. kamatban 11 kor. 80 fillér.

Hadmentességi díjban 52 kor. 88 fillér, kamatban 72 fillér.

Illetékben 9701 korona 65 fillér, kamatban, 426 kor. 75 fill.

Házaló adóban 96 kor., kamatban 2 korona 88 fillér.

Iparkamarai illetékben 58 kor. 32 fill.

Tőzsdeberben 20 fillér.

Összesen: 46,071 korona 26 fillér.

A mult év június havában befolyt 39112 kor. 78 fillérrel szemben 8441 kor. 1 fillér többlet bevétel mutatkozik.

* **Szerencsétlenül járt aratók.** Megrendítő szerencsétlenség történt e hó 2-án este a bogárosi határban, a hol két fiatal leány élet esett áldozatul a gondatlanságnak. *Kurcsi* Magda és *Ribicskei* Mária bogárosi leányok több bogárosi emberrel aratási munkát végeztek *Stopity* Lázár birtokán. Estefelé összerakták a buza keresztekét s midőn a munkával este felhagytak, a kaszákat egyik buza kereszthez támasztották Vacsora után az arató leányok kéveköteleket csináltak s midőn ezt a munkájukat bevégezték, elkezdtek játszani. A közben történt, hogy véletlenül ledöntötték azt a buza-keresztet hova a kaszák voltak támasztva s

a hulló kaszák oly szerencsétlenül estek le, hogy a kereszt tövébenült *Kurcsi* Magdának a nyakát az egyik kasza teljesen elmetesztette, *Ribicskei* Máriának pedig a mellét és hasát vágta fel egy kasza, minek következtében mindkét leány még az éjjel kiszenvedett. A csendőrség, mely ez ügyben a vizsgálatot megindította, *Ricsei* Katalint, *Bárdos* Annát és *Palai* Magdát, mint a kik a kereszt feldöntését előidézték s így a szerencsétlenségnek okozói voltak, a vizsgálóbíró megérkezéig — őrizet alá vette. A szerencsétlenül járt leányok iránt általános a részvét.

Vizsgálat az állami gépgyárban.

Walnay Lajos főbányatanácsos. miniszteri biztos, nagy buzgalommal vezeti a vizsgálatot. Kora reggeltől késő estig dolgozik a gépgyárban és már annyira haladt a vizsgálattal, hogy előreláthatólag ma vagy holnap a vizsgálatot befejezi.

Az igazgatóság ma reggelre már berendelte mindazokat a munkásokat, a kiket a sztrájk miatt szabadságot volt kénytelen, hogy ezekkel az üzem megkezdéséhez szükséges előmunkálatokat végeztesse. A gépgyár igazgatósága az elmúlt héten körülbelül 100 új munkást vett fel. Ezek a munkások ma szintén jelentkeztek munkára, de nem lettek bebocsátva, mivel a miniszteri-biztos rendelete szerint a vizsgálat befejezése előtt új munkásokat nem alkalmazhatnak s a vizsgálat befejezése után is csak akkor, ha a munka felvételére a régi munkások közül elegendő számban nem jelentkeznek.

Ma reggel a Népligetben tanyázó munkásbizottság össze írta a sztrájkoló munkásokat, hogy megállapítsa, hogy hányan vannak még együtt a sztrájkoló munkások, mivel időközben a fiatalabb munkások közül többen elmentek vidékre s ott állottak munkába. A vizsgálat eredményéről már eddig is sikerült annyit megtudni, hogy a sztrájkoló munkások egyik követelése — a régi általános munkadíjak — vissza lesznek állítva s a munka-díjak minden levonás nélkül lesznek kifizetve.

Arról már szintén biztosítva vannak a munkások, hogy a sztrájk miatt senki elbocsájtva nem lesz, ennél fogva most már nyugodtan várhatják a munkások a miniszteri biztos végleges döntését, a mi valószínűleg ma, vagy holnap okvetlenül megtörténik. A vizsgálat befejezése után azonban még egy igen fontos kérdésnek a megoldása illetve tisztázása vár a miniszteri biztosra. Ez pedig a magyar állami gépgyár munkásainak nyugdíjügye, mely az ideig egyáltalán nem felelt meg hivatásának.

A magyar állami gépgyárban ugyanis évekkal ezelőtt nyugdíjalapot létesítettek a munka képtelenné vált munkások és az elhalt munkások családjainak segélyezésére. Ennek a nyugdíj egyesületnek, ez idő szerint csak 600 munkás lehet tagja. Ha tehát a 3500 munkás közül olyan egyén válnék munkaképtelenné, ki a hatszáz közzé nincs felvéve, az semmiféle segélyre nem számíthat.

A munkások már több ízben felajánlották, hogy szívesen hozzá járulnak a nyugdíj-alap gyarapításához, a mely ez idő szerint csak a gyár jövedelmének bizonyos százalékából gyarapítatik, — de az igazgatóság mindezeideig elutasította őket kérelmükkel. Ennek a visszaszámításra a megszüntetését kérik most a munkások s a nyugdíjügy olyképeni rendezését, hogy minden munkás, a ki már bizonyos éve-

ket töltött a gyár szolgálatában, az kivétel nélkül tagja lehessen a nyugdíjegyességnek.

Az erzsébetfalvi rablógyilkosság.

Az 1898. év szeptember 22-én borzalmas rablógyilkosság történt a főváros tőzsomszédságában, Erzsébetfalván. Lelketlen gyilkosok egy öreg házaspárt, *Adelmann* Józsefet, meg a feleségét fejszével agyonverték s miután a házat kirabolták, petroleummal leöntötték az ágynerzüt és felgyújtották. A tűz láttára szaladt össze a népesség, mely a lángokat mihamar elfojtotta és ott találta az öreg házaspárt véreben.

A vizsgálat eleinte téves utakon indult. A fölmerült gyanúkok alapján letartóztatták *Dénes* Lászlót, a házmestert, *Sallay* Istvánt és *Krizsik* Jánost és hosszasan, de eredmény nélkül folytatták ellenük a vizsgálatot, melyet ezután más utra tereltek és pedig eredménnyel.

Hárman voltak a rablógyilkosok: *Vella* Menyhért, *Varga* Györgyné és *Dobos* Ferencz. *Vella* a vizsgálati fogságban meghalt és így csak *Vargáné* és *Dobost* vonhatta felelősségre a pestvidéki törvényszék.

A vizsgálóbíró előtt *Vargáné* beismerte, hogy ő és társai gyilkolták meg és rabolták ki *Adelmanné*kat. Azt vallotta, hogy *Adelmann* *Dobos* ütötte le, az öregasszonnyal pedig *Vella* *Menyhért* végzett. Azután kirabolták a házat és felgyújtották az ágynerzüt. A törvényszéki tárgyaláson azonban visszavonta vallomását, *Dobos* pedig csak egy más alkalommal elkövetett lopást ismert be.

A törvényszék *Dobost* a gyilkosság és rablás vádjára alól fel is mentette csak egy üst ellopása és hatóság elleni erőszak büntette miatt ítélte el harmadfélévi fegyházra, ellenben *Vargáné* a vizsgálóbíró előtt tett beismerő vallomása alapján, ugy a gyilkosságban, mint a rablásban is bűnsnek találta és tizenöt évi fegyházra ítélte.

A kir. tábla az egész ítéletet feloldotta és a törvényszéket újabb végtárgyalás megtartására utasította, azon okból, mert habár az ügyész a bizonyítás befejezése után a gyújtogatás miatt is vádat emelt, a törvényszék ebben a kérdésben nem hozott ítéletet.

A törvényszék ennek megfelelőleg újból megtartotta a végtárgyalást és ugyanazt az ítéletet hozta, mint az első alkalommal. Ezt a tábla is helyben hagyta és ma a kir. kuria is megerősítette *Szentimrey* Ernő bíró előadása alapján, — csupán a minősítésben változtatva, a menyinyiben *Vargáné* nem mint bűnpártolót, hanem mint tettest mondta ki, két rendbeli gyilkosság és rablásban bűnsnek.

Igazságszolgáltatás.

Áthelyezés. A m. kir. igazságügyminiszter *Nyisztor* Sándor tenkei kir. járásbíró-sági aljegyzőt hasonminőségben Aradra helyezte át.

A hazajáró szellem. Idegizgató esetet tárgyalt tegnap délelőtt a nagyvárad kir. törvényszék.

A szörnyű história színtere Puszta-Szusza aradmegyei kisközség s szereplői *Fodora* Tódor, *Fodora* János, *Iucz* Mitru, *Zsurka* Juon, *Zsurka* Mojszi és *Homorogán* Péter odaváló lakosok. A dolog úgy történt, hogy még a mult évi február hó elején egy éjjel *Zsurka* Mojszi háza ablakát valaki erősen megzörgette, sőt az

egyik ablakot be is verte. Az alvó lakók nagyon megijedtek, mert azt tartották, hogy szellemek járnak és Zsurka felesége és egyik gyermeke a nagy ijedségbe bele is betegedtek.

A rémhír csakhamar elterjedt a községben s másnap reggel a szomszéd és komasszonyok mindenféle képzeletbeli valótlan-sággal megtoldva tárgyalták a szellem garázdálkodását. Már el is felejtették volna az esetet, ha pár nap múlva hasonló eset nem ismétlődik.

Egy késő este Fodora Tódor házában vígan pálinkázott a háziur egy-két cimborájával, a mikor hirtelen a ház előtt óriási zaj támadt és az utcái ablakok csörömpölve hullottak a földre. A meglepett társaság elsápadt, remegni kezdett s a nagy izgatottság miatt jó sokáig alig tudtak szóhoz jutni.

— No ez a Zsurka Jozif sógorom lelke, nem tudom, mit akar velem. A multkor Mojzinál volt s most engem üldöz.

A kissé becsudálkozott cimborái hitelt adtak szavainak s most azon kezdtek tanakodni, miképen tehetnének ártalmatlanná a visszatérő lelket. Hosszu szóvita után elhatározták, hogy a halott szivét átszurják. Ugyis lett! Reggel korán *Todora* Tódor összeszedte szomszédait és ásóval, kapával ellátva fényes nappal kimentek a temetőbe. Hozzá is láttak az ásáshoz és a koporsó korhadat fedelét feltörték. Sokáig nem volt mersz a halotthoz hozzányulni, a mikor kiválik a társaságból *Ilucz* Mitru fiatal legény, a ki alapos bepálinkázás sulya alatt elhatározta magát a bátor tetre. Leszállott a sirba és a magával hozott vasvilla egyik ágát a halott szivébe dőfte. Nagy öröm fogta el a társaságot, hogy így a falu üldöző szellemétől megszabadultak s miután a sirt újra szépen betakarították, abban a meggyőződésben, hogy az egész község érdekében üdvös dolgot cselekedtek, hazafelé indultak s nagy áldomást csaptak.

Azonban a hír eljutott a csendőrök fülébe is, a kik a dolgot feljelentették. — A tegnapi végtárgyaláson mindegyik vádlott bevallotta tetteit s *Lázár* Márton vádbeszéde után a kir. törvényszék dr. *Móré* Pál törvényszéki bíró elnöklelte alatt a vádlottakat az idegen vagyon rongálásában vétkesnek mondotta ki s tekintetbe véve a vádlottak alacsony műveltségét és babonás hitét, a btk. 420. §-a értelmében a 92. §. alkalmazásával *tíz-tíz* korona fő és *tíz-tíz* korona mellékbüntetésre ítélte. Az ítélet jogerős.

Furfangos csaló. Egy többször büntetett csavargó, *Goldstein* Mór faczér lakatoslegény, ravasz módon akart pénzre szert tenni. A mint az utcán kóborolt s valami huncutságon törte a fejét, két ócska vasat szállító kocsi pillantott meg. A közúti vasut emberei, *Róth* Lőrincz és *Kraguljek* Gábor ültek a szekeren s épen befordultak a Soroksári-utcába *Goldstein* eléjük állt.

— Emberek megfordulni! — kiáltott rájuk. A kocsisok hátra néztek, a ravasz ficzkó pedig elhitette velük, hogy ő is a közutnak alkalmazottja s utasításul adta nekik, hogy már nem a Soroksári-utra kell a vasat vinni.

— Vigyék a promontori-utra! A két kocsis nem is gondolva arra, hogy csalóval van dolguk, engedelmessé váltak. *Goldstein* persze velük ment s a promontori-uton lerakatta a vasat, egy üres telekre. A kocsisokat aztán hazaküldte. Alighogy ezek távoztak, odahívta *Braun* Adolfot, a kinek a közelben ócska-vaskereskedése van.

Goldstein eladásra kínálta az 1000 korona értékű vasat és *Braun*nal meg is egyeztek, de a kereskedő csak úgy akarta a pénzt átadni, ha embere írást mutat fel arról, hogy a közúti vasut hatalmazta fel az eladásra. Erre persze meghökken a furfangos csaló s mindenképen azon volt, hogy *Braun* a vasat mielőbb el-

vitesse a telekről. Az aggodalma alapos is volt, mert egyszerre megjött a lóvá tett két kocsis s miután odahaza felvilágosították őket, hogy felültek *Goldstein*nek, rendőrt is hoztak magukkal.

Igy aztán letartóztatták *Goldstein* Mór s a törvényszék vád alá helyezte csalás büntette címén. Az ügyet, *Bakonyi* bíró elnöklésével, ma tárgyalta a bíróság, azonban eddig nem hozott ítéletet, mert sok tanut kellett kihallgatnia.

Merénylet a vasut ellen. Egy kemény közös huszár *Miron* Juon tilt tegnap a vádlottak padján, a kit azzal vádolt a vádhatóság, hogy a *kóti* vaspálya ellen merényletet követett el. A vádlott *Cs. Balog* György fiu segítségével csomó követ hordott össze és azt a rámpánál a vaspályára rakták, mely feltétlenül a vonat kisiklását okozta volna. Azonban szerencsére *Polgár* Márton pályáőr észrevette s idejekorán intézkedett a pálya eltakarításáról. A pályáőr a tettest felismerte és az illetékes hatóságnál feljelentette. A vádlott tagadta a tetteit, azonban a tanuk beigazolták bűnösségét s a nagyváradi kir. törvényszék a vasut elleni merénylet vétségében bűnösnek mondta ki s *Miron* Juont *hat havi börtönnel* sújtotta. A kir. ügyész és a vádlott felebbezték.

Pénzhamisító nő a törvényszék előtt. *Muntyán* Achimné, szül. *Kinda* Vaszalika, terontálmegyei *Beda* községből származó nő *egykoronást* hamisított és többet értékesített is. A nagyváradi kir. törvényszék tegnap tartotta meg ebben az ügyben a végtárgyalást dr. *Móré* Pál elnöklelte alatt.

A tárgyalás folyamán a vádlott *Kinda* Vaszalika az elnök kérdésére előadta, hogy a pénzcsináló gépet neki *Bisztrui* Szímia szerb paraszt ember adta el, a kinek érte 40 frtot adott. A nő kapott az alkalmon, mert mint a szerb mondta, százszorosán visszatérítheti magának az érte adott összeget. Különben tagadta, hogy a géppel koronát hamisított volna.

Koch Izidor tanu elmondja, hogy *Kinda* Vaszalika elfogatása előtt négy nappal nála járt és 12 frtot hozott, arra bérve a tanut, hogy a tartozást most ne követelje, mert a leányát iskoláztatni akarja. Majd elmondta, hogy boldoggá tenné *Koch* Izidort, ha tőle 300 frtot venne egy pénzcsináló gépet. A tanu kíváncsi volt a gépre s el is hozatta az asszonynyal. Délután, míg a tanu a főkapitányságnál járt, hogy a nőt feljelentse, *Kinda* Vaszalika elhozta a gépet és felesége jelenlétében csinált is egy koronát.

A másik tanu *Popovics* Regina, *Koch* Izidor felesége volt, a ki urával egybehangzó vallomást tett.

Koch Izidor feljelentése alapján a rendőrség f. évi márczius 30 án *Kinda* Vaszalika lakásán házkutatást tartott, mely alkalommal a tűzhelynél meg is találták a gépet, a mely jelenleg, mint corpus delicti az ügyészség birtokában van, ugyszintén egy czinkdarabot, melyen a kezdetleges hamisítás nyomai felismerhetők.

Lázár Márton kir. ügyész vádbeszéde után a kir. törvényszék *Kinda* Vaszalikát a btk. 430 §-ának 1. szakaszába ütköző és 2. szakasza szerint minősülő pénzhamisítás vétségében bűnösnek találta és *három havi fogházra* ítélte, melyet a vizsgálati fogságban kitöltöttek vett. — Az ítélet jogerős.

A nagyváradi kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: *Dobosfy* Alajos.

1858 Kocsis Ferencz — Kocsis Imre és neje.
1881 Pafukán Juon — Pantze Dán János és társa.

1925 Deutsch Mór és társa — Bak Lajos.
2004 Böros János és társa — Szabó Klára.
2009 Juga Tógyer — Juga Laurentie.
9011 Sztraka Teréz — Vas András és neje.
2011 Klein Henrik és társa — Popper Manó és társa.

2033 Geiger Simon — Csanády Ferencz és neje.

Előadó: *Czvek* Kálmán.

1276 Kurta Mihály és társa — Mikolaj Gábor.

1492 Magyar kir. kincstár — Krecz Tógyer.
1558 Dr. Fon Antal — Abradán Anna és társa.

1511 Dr. Fon Antal — Balaskó János.
1604 Rettny Kálmán — Papp András.
1646 A buttyini gör. kath. egyház — özv. Gattis-Malkó Anna.

1647 Bulz Szimeon — Kriván Gyorgye.

Előadó: *Poynár* Dénes.

1563 Derbán Sámson lopás.
1657 László Mihály testi sértés.
1670 Jakab Sándor sikkasztás.
1337 Czányi István és társai sikkasztás.
1472 Lang Ádám lopás.
1512 Homorogán Tódor testi sértés.
1637 Pinczés Mihály rágalmazás.

Előadó: *Balogh* Samu.

1750 Ács Lajos gondatlanságból okozott testi sértés.

1754 Geb Ivánti és társai testi sértés.
1799 ifj. Olasz Mihályné sulyos testi sértés, közokirat hamisítás.

1799 Leel Óssi Károly testi sértés.
1800 Tatár Simonné becsületsértés.
1884 Morozán Péter és társai testi sértés.
1896 Dobolán László és társai testi sértés, lopás, stb.

1738 Merkuczta Juon sikkasztás.
1759 Saray Imréné testi sértés.
2207 P. Fekete Demeter sulyos testi sértés, lopás.

2228 Kolozsi Sándor sulyos testi sértés rágalmazás.

MULATSAG.

A Gazdakör nyári mulatsága.

A »Nagyvárad-velencei földművelők olvasóköre« Buday Miklós vendéglőjében sikerült házas táncmulatságot rendezett, hol jó zene mellett a közönség reggelig kedélyesen mulatott. A jó bor és a konyha dicséretére vált a vendéglősnék, aki egyébként is buzgólkodásával nagyban hozzájárult az eredmény sikeréhez.

Fölülfizettek az alább felsorolt urak, kiknek a »Kör« érdekében hozott áldozatkészségükért ez uton is köszönetet mond a rendezőzég.

Kiss Elek 3 korona, Palotay László, Bunyitay Vince, Radnay Farkas, Andrassy János, Fetsér Antal, Dencs János, dr. Vucskics Gyula, Weisz Mór, Bernáth Lajos, Lénárt József, Török Sándor, ifj. Debreczeni Lajos, Markovics Pál 2—2 korona, Darvasy Ferencz, Szime Demeter, Réthy József, Molnár Gábor, Kántor István, H. L., Kripka Dezső, Szmekta György, Gabriely Lajos, id. Bánfy Sámuel, Feldmann Izidor, Átyim György, N. N., Nánásy Károly, Molnár Bálint 1—1 korona, Feldmann Mór 60 fillér, Szilágyi Imre, Várad Józsefné 20—20 fillér.

Tiszta jövedelemként ezen táncvigalomból 73 korona folyt be az »Olvasókör« pénztárába.

Nagyvárad, 1900. július 2.

A rendezőség.

REGÉNY-CSARNOK.

AZ ÁLARCZ.

Némethől fordította: Votisky Antal.

7.

Mint bolygó tűz tünt fel majd itt, majd amott, mindenütt csodálva elegáns külseje és színtelen toalettjeinek fénye miatt, melyeket ő megfoghatatlan válaszló képességgel és valami sajátosságos jó izléssel tudott összeválasztani úgy, hogy ez által a főváros legelső divathölgye lett. — Talált arra is időt, hogy tudományos dolgokkal foglalkozzék, mert tudta, hogy mit nem

tud és nem csak szép, de szellemdus is akart lenni. Sobasem szűnt meg ilyennek lenni s férjével szemben is igen ritkán, ki, egészen belekeveredve az árba nem igen ellenkezett, miután ez az élet nem mondott ellene az ő régi eszméinek. Feleségét az egész világ csodálta, megnyert minden szívet ott, a hol megfordult, s jelentősége felesége által nagy mértékben növekedett. — Azt gondolta Friedhof Eduard, hogy boldog s meghosszabbította tartózkodását a fővárosban jóval a kezdetben meghatározott időn túl.

— Maradnunk kell még Eduard, mondá kérve a fiatal asszony ép most van keletkezében egy jótékony bazar, melyen, mint elárutónak működöm kell. Tudod, hogy Józefin hercegnő áll az élén; az alkalommal bemutatnak neki, mit én már rég óhajtok. Legközelebb nagy vigalom lesz; melyen nekünk is részt kell vennünk, azután jótékonycélu élőképek, ezek egyikén nekem is szerepelnem kell. A . . . miniszter is épen tegnap említette, hogy nagyon megtisztelve érezné magát, ha azon kérdéssről, melyet most a képviselő házban tárgyalnak meghallaná még a te véleményedet. A miniszterné estélyt ad, Liszt fog játszani, én pedig énekelni és . . .

— Nagyon örülök, ha csodálnak, szivesebben énekelek itt, mint egy kis városban, szerek kegyelmes és méltóságos urakkal társalogni és borzalommal gondolok a visszatérésre, szóval én egy kis élvvágyó asszonyka vagyok! fejezte be nevetve férje és karjaiba zárta.

Komolyan tekintett fel Lia.

Nyitott ajkain gyengén és reszketegen egy rángatózó mozdulat jelent meg, tekintetéből pedig izzó csillám tört elő. Hátravetette hirtelen a fejét és felkaczagott hangosan és zengzengesen és röviden.

— Igen, az vagyok, kedvesem, és megvallom, Eduard, hogy ez az élet az ő örökké új bájjával hiányoznék nekem, mint szűk helyen a lélekzet.

— Akkor maradunk Lia!

Lia ugyanabban a helyzetben maradt, mikor férje kiment és oda szegezte tekintetét az ajtóra, melyen az kilépett.

— Én vagyok a femme incomprise, az elégedetlen asszony, mondá magában s még sem tudtam ezelőtt efajta asszonyokat, sem szeretni sem sajnálni. Nekem azonban nem kell szánalom, én nem tárom ki szívem, a csendes türés alakjában, mindig vig vagyok a világ előtt. Senki sem tudá vagy sejtí, mi szur és mi lüktet itt ebben a fejben. Ugy nézek ki, mint egy élvvágyó asszony, kevés szívvvel, annál több észszel, a magam szemében bolond vagyok! — Tovább, tovább, semmi habozás, semmi visszamelegkezés. Ha letépek ezt az álarcot, ha megmutatom valódi arcomat, kinevet mindenki és gúnyosan huzódnak majd össze az ajkak. Férjem koldogtalan lenne, én pedig megígértem, hogy az én kezem boldoggá fogja őt tenni! És mégis, sohasem tudom ezt elűzni, a tövis nagyon szur az énszívembe! leirhatatlan nyomoruság látszott az arcán, az erkölcsi nyomoruság érzete fakad elő ömlő könnyeivel szemében.

»A kegyelmes asszony látogatást óhajtatni!» jelentette a lakáj.

»A salonba kérem!»

Hirtelen belelelt batisz zsebkendőjébe, szeméire nyomta; pillanattal később mosolyogva lépett be a maszk a salonba és üdvözölte a genialis miniszternét, az ő sajátos elbővülően szeretetreméltó modorában, mely minden embert megnyert számára.

(Folyt. köv.)

Kinai háboru.

Diplomaták a siralomházban.

Az a segélykiáltás, amelyet a német követség második titkára a Taku előtt állomásozó hajóraj főparancsnokához intézett, szinte kétségtelenné teszi, hogy a felső Peiho partján olyan borzalmas vérengzés esett, amelyhez hasonlót a világ

történelmében is alig találunk. Alig lehet, hogy az európai diplomaták közül még sokan vannak életben. Most már a francia és az angol követ telkonczolása is bebizonyosodott. Itt közöljük a Kinában az európai érdekek szolgálatában vértanuságra kárhozott diplomaták névsorát:

Anglia: Macdonald követ, Ironside, Dering és Cochburn titkárok. Browe katonai attasé. Bushel orvos, Bighan tiszteletbeli attasé.

Belgium: E. de Cattier de Marchienne ügyvivő, de Mulotte attasé, Sphingaer tolmács.

Egyesült-Államok: Edwin H. Conger nagykövet, Equiers első titkár, Bainbridge másodtitkár, Cheshire tolmács.

Franciaország: Pichon követ, D'Anthonard báró titkár, Leduc és Morisse tolmácsok, Vidal katonai attasé, Matignon orvos, Berteaux irodaigazgató.

Japán: Nishi báró követ, Ishij, Nakashina, Marumo főtitkárok, Hohi katonai attasé, Takikava tengerészeti attasé, Nahagava orvos, Tei és Tokumaro tolmácsok.

Német-Álföld: Knobel követ, Duysburg titkár.

Németország: Ketteler báró követ, (június 18-án megölték), Brittwitz első titkár, Bergen másodtitkár, Velde orvos, Golt br. titkári tolmács. Cordes másodtolmács (Ketteler kíséretében megsebesítették.) Irodaigazgató Felsenau.

Olaszország: Salvaggio Raggi márkí követ, Livio Caetani, Sermoeeta hercege katonai attasé, Vitale de Pontaggio báró tolmács.

Oroszország: Griss Mihály követ, Krupenszky követ, Krupenszky titkár, Evreinov gyarmati tanácsos, Popov és Kolessov tolmácsok, Veronov katonai attasé, Korsakov orvos.

Oszták-Magyar Monarkia: Rosthorn titkár, Natiesta alkonzul.

Spanyolország: Cologan követ, Soliveres titkár.

Ezekhez számítandók még a vámhivatal tisztviselői: R. Hart, Bredon, Campbell, Brazier, Rautenfeld és V. Taylor, valamint Mare, E. B. Eart, F. E. Taylor, Aalst és Tanant.

A Peking ellen vonuló oszták-magyar katonai kirendeltség, a mely a Zenta huszonöt matrózából került ki, Kolarz sorhajóhadnagy és két tengerészapród vezetése alatt áll.

Amsterdam, jul. 4. (Saj. tud. táv.) A tiencini belga főkonzul sürgönyzi, hogy Pekingben teljes anarkia uralkodik. Tuan herceg, az európaiak legvadabb ellensége a császárt és a császárnét fogvatartja. — Az angol követségen hétszáz európai be van zárva.

Forradalom Spártában.

Spárta, július 4. (Saját. tud. táv.) Fikariosz őrnagy tegnap plakátokon felkérésre szólította a lakosokat, kik közül nagyon sokan csatlakoztak Fikarioszhoz. A városban nagy zendülés volt és a katonai és polgári főparancsnokot meggyilkolták, azután pedig kivonultak a városból. A pártító őrnagy az ellene küldött katonasággal kétszer összeütközött és a harcban egy alezredes és három csendőr elesett. — A katonaság nagy vereséget szenvedett.

Hamburg, július 4. (Saját tudósítónk távirata). A Hamburger Nachrichten mai közleménye szerint a kelet-ázsiai vizeken

hirtelen feltűnt három kínai páncélos és nyolcz torpedó, melyek azért küldettek, hogy elfogják a német csapat szállító hajókat. Fürst Bismark páncélos hajó ezért parancsot kapott, hogy még két hajóval kísérje a csapatokat.

TAVIRATOK

A német császár beszéde.

Wilhelmshafen, július 3. A Wittelsbach vizrebocsátása után a tiszti kaszinóban disztrakoma volt, a melyen Ruprecht bajor herceg megköszönte a tengerészeti zászlóaljhoz a la suite állásban való kinevezését és nagy lelkesedéssel fogadott pohárköszöntőt mondott a német haditengerészet fejére, Vilmos császárra, a ki a lelkesedés lecsillapultával fölállott helyéről és a következő pohárköszöntőt mondta:

Köszönöm királyi fenségednek azokat a barátságos szavakat, a melyeket hozzám intézni szives volt. Királyi fenséged ma az új hajó megkeresztelésekor megemlékezett arról a támogatásról a melyben a Wittelsbachok a német császárokat részesítették. Én ezenkívül még egy epizódot szeretnék fölemlíteni házaink történetéből. Róma előtt királyi fenséged egyik elődjének az én elődeim egyik ritka kitüntetése jutott osztályrészül. Lőháton, vértzetten, az ellenséges lovasság színe előtt lovaggá ütötte Henrik császár. Ez a jelenet a »Hohenzollern«-yachton egy képen meg van örökítve. Ama vitéz fejedelmek utódjai kölcsönösen segítették egymást Mühlhornnál, a hol a hohenzollerni csatát nyert a bajor királynak. Valamint akkor egymás mellett küzdöttek a birodalom javáért a Wittelsbachok és Hohenzollerek, úgy lesz most is és jövőre is. Királyi fenségednek e napokban alkalma volt fontos elhatározásoknál jelen lennie és olyan történelmi pillanatoknak volt tanuja, melyek hátrkövet jeleznek nemzetünk történetében. Királyi fenséged meggyőződhet róla, mily hatalmasan kopogtat nemzetünk kapuján az Óceán hullámvérése, a mely kényszeríti, hogy mint nagy nemzet, tartsa meg helyét a világban. Egyszóval Németország nagyságának nélkülözhetetlen az Óceán, hogy világpolitikát üzhessen. De az Óceán azt is bizonyítja, hogy rajta és rajta túl is a távolban Németország nélkül, a német császár nélkül nem történhetik többé nagy döntés. Nem hiszem, hogy a mi német nemzetünk 30 évvel ezelőtt fejedelmei vezetése alatt azért győzött és vérzett, hogy nagy külföldi döntéseknél félretolassa magát. Ha ez megtörténne, akkor egyszersmindenkorra vége volna a német nemzet világhatalmi állásának. Nem engedem, hogy ide jusson a dolog. Erre az alkalmat és ha kell, a legélesebb eszközöket is kíméletlenül megragadni nemcsak kötelességem, de legszebb előjogom is. Meg vagyok róla győződve, hogy ebben Németország fejedelmei, az egész nemzet mögöttem tömörül. Hogy királyi fenséged elfogadni kegyeskedett a tengerészeti zászlóaljnál az a la suite állást, nagy jelentőségű dolog abban a

pillanatban, a mikor a bajorok, württembergiek, szászok és poroszok a távol Keletre mennek, hogy helyreállítsák a német lobogó becsületét. A mint feyvert ragadott a Wittelsbach-család 1870-ben, hogy Németország becsületéért, egységéért és császári méltóságáért küzdjön, ugy támogassa ez a nemes nemzetség mindenkor a birodalmat. Mint e fenséges ház képviselőjét üdvözlöm királyi fenségedet körünkben azzal a kivánsággal, hogy az a szoros viszony, a melyben királyi fenséged haditengerészetemmel az a la suite állás révén jutott, mindenkor ébren tartsa iránta királyi fenséged érdeklődését. Poharamat Ruprecht bajor herceg egészségére ürítem. Hurrá! Hurrá!

KÖZGAZDASÁG.

A barackfa trágyázása. Miután a baracktermelés jövedelmezősége miatt mindinkább nyer jelentőségében, időszzerűen találjuk megismertetni olvasóinkkal azon trágyázási kísérletek eredményeit, melyek a baracktermések fokozása egyenlővé tétele szempontjából tételtek:

1. Az istállótrágya gyors és erőteljes növekedést idéz elő, a termésre is fokozólag hat, a gyümölcs érését azonban késlelteti. Érett istállótrágya vagy komposzt alkalmazása különösen az ültetésnél nagyon helyén való, mert a talaj fizikai tulajdonságaira kedvezően hat. A tulságos erős és gyakori trágyázás azonban káros hatású, mert buja hajtásokat nevel, melyek nem érnek be s ezáltal a fa betegségek iránt kevésbé lesz ellenálló. Emberi ürülék és hígtrágya alkalmazásánál még nagyobb elővigyázattal kell eljárni.

2. A mesterséges trágyák az istállótrágyát minden tekintetben pótolhatják s mivel olcsóbbak, alkalmazásuk inkább figyelembe jöhet. Fő előnyük abban rejlik, hogy alkalmazásuk esetén a három legfontosabb tápanyagot a nitrogént, foszfort és káliumot egymagukban adhatjuk a talajnak s így ezen tápanyagok között a legmegfelelőbb arányt hozhatjuk létre.

3. A kálium különösen a fanövekedést, a gyümölcsképződést és a gyümölcs fejlődést mozdítja elő. A kénsavas káliumnak a kloridum fölért való előnye a többféle gyümölcsfával végrehajtott kísérletek folyamán nem bizonyosodott be s mind kettőnek hatása meglehetősen egyforma volt. A kénsavas vagy kloridumban egy-egy fára évenként 200—300 g/a tehát ha azon 450 fa foglal helyett, 135—225 kg. elégséges. A nyerskáliókat (kainit) barackfák alá különösen könnyű talajokon csak nagy elővigyázattal szabad alkalmazni, mert ezen nyerssókka a talajba hozott egyéb sók a különben nagyon érzékeny fára károsak lehetnek.

4. A foszforsav a hajtásokat növeli és a gyümölcserést siettet. Az évi átlagos trágyaszükséglet egy-egy fára 80—100 grm. foszforsav, mely 1 H/a-on 450 drb. — fára 36—72 kg-ot tesz ki. 18 százalékos szuperfoszfátból tehát egy fára 450—900 g. 1 H/a-on 450 fára pedig 200—400 kg-ot lehet számítani.

5. A nitrogén a fa és levélképződést siettet, a gyümölcs érését azonban késlelteti. Káliumfoszfát trágyázásnál mérsékelt nitrogéntrágyázás is nagyon helyén való. Egyoldalú és nagy mértékben való alkalmazása azonban hátránnyal jár, mert a betegségek könnyebben megtámadják, különösen a gumifolyás szokott föllépni az ilyen fákön. Évenként 400 gr. chilisalétrom egy fára s így 1 H/a-ra 180 kg. elegendő. Sovány talajon a visszamaradt fa fölsegítésére a nitrogént a lassabban, de tartósabban ható ammoniak alakban célszerű alkalmazni.

6. A kálium és foszfortrágyák játszó a trágyázásnál a főszerepet s ezeket ősszel, vagy pedig a tél folyamán lehetőleg mélyen alá kell takarni. Ezen tápanyagok elősegítik a fának egészséges kifejlődését s azonkívül a termés mennyiségét és minőségét is kedvezően befolyásolják. Nitrogéntrágyával szükség szerint tavasszal vagy nyáron kell a fákot fölsegélni.

7. A mész a csontos magvu gyümölcsfáknek nélkülözhetetlen tápláléka s különösen a gyümölcs cukortartalmára van kedvező befolyással. Az égetett mész maró hatásánál fogva káros lehet a fákra s ezért inkább szénsavas meszet péld. mézgát szoktak a barackfa trágyázására használni. Kevésbé mérszégény tatrajon a szuperfoszfátban a talajba vett mész már fölösleges.

8. Megfelelő eredményt természetesen csakis akkor lehet a trágyázással elérni, ha a talajnak szorgos megművelése és a fák gondos ápolása azzal karöltve jár.

Reich Jenő és Társa Tőzsdé jelentése.

— A „Tiszántul” eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, július 4.
Buza októberre	7.84
Buza júniusra	—
Uj tengeri	5.57
Rozs okt.	6.86
Zab okt.	5.19
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. július 4-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	96.25
Magyar koronajárdék	91.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹ / ₂ %	100.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	91.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.30
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	158.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	139.—
Oszták járdék papírban	97.40
Oszták járdék ezüstben	97.10
Oszták járdék aranyban	96.50
Oszták korona járdék	97.—
Oszták államsorsjegyek	134.50
Oszták magyar bankrészevény	17.25
Magyar hitelbankrészevény	712.—

Oszták hitelintézet részevény	680.—
Párisi vista	96.40
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.27
Németbirodalmi márka	118.45
London vista	242.25
20 márkás arany	28.68

A szerkesztőasztal felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.
2428—99

Értesítés.

A m. kir. államvasutak igazgatósága a vonalai részére 1902. év végéig szükséges csiszoló korongokat pályázat útján kívánván beszerezni, tudatjuk az érdekeltekkel, hogy az ide vonatkozó feltételek kamaránk hivatalos helyiségében a rendes hivatalos órák alatt, d. e. 8-tól d. u. 2 óráig, megtekinthetők.

Nagyvárad, 1900. július 4.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:
Janky József, Dr. Sarkadi Lajos,
elnök. titkár.

2391—1900.

A magyar kir. államépítészeti hivatal hidak helyreállítására 2532 korona 73 fillér erejéig pályázatot hirdet. Az idevonatkozó versenytárgyalás július 30-án fog megtartatni. Feltételek a nevezett hivatalnál tudhatók meg.

Nagyvárad, 1900. július 4.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:
Janky József, Dr. Sarkadi Lajos,
elnök. titkár.

2389—1900.

A temesvári cs. és kir. 7-ik hadtest intendantssága a Temesvár, Karánsebes, Pancsova, Lugos, Arad, K.-Szt.-Miklós, B.-Csaba, Szeged, Nagyvárad és Debreczenben elhelyezett csapatok élelemszükségletét bérlet útján óhajtván biztosítani, felhívjuk az érdekeltek figyelmét azon hozzáadással, hogy a közelebbi feltételeket tartalmazó hirdetmény kamaránknál a hivatalos idő alatt, délelőtt 8-tól délután 2 óráig megtekinthető.

Nagyvárad, 1900. július 3.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:
Janky József, Dr. Sarkadi Lajos,
elnök. titkár.

Legjobb üdítő és gyógyhatású
a vegytiszta anyagokból előállított
OXIGENVIZ.

Kapható:

STERNTAL SÁNDOR gyógyszerész,
Nagyvárad, Nagy-Piacz-tér.

Telefon 335.

„STEAROPTINUM“

Budapesten a katonaságnál orvosilag rendelve.

Biztosan gyógyítja s a fájdalmat rögtön csillapítja bármily sebeknél: vágás, zuzódás égés, fagyás, mindenféle kelevény, a női emlők gyuladása és gyűlése, a titkos betegségek, kiütések stb.

Egy adag ára használati utasítással együtt 2 korona.

A hatásért kezességet vállal, a mi, ha elmaradna, — a pénzt visszaszolgáltatja a „Stearoptinum“ laboratoriuma.
A pénz beküldésével vagy utánvétellel megrendelhető a „Stearoptinum“ laboratorium-ban:

Budapest, VII. kerület, Mexikói-ut 88.